

مکتبہ اسلامیہ

۱۹ نجی ست

جزو، عدد : ۹۰

سنہ ۱۳۱۷

مەلۇقات

(میشو) نىڭ تراجىم احوال عمومىيە نامىدە اللى ايىكى جلدەن عىبارت تاليف جىيىنىدە ابناي قومۇزدىن سىيد مصطفى نامىدە، بىزادىن بىت اۆلىيور كە سىلطان سىلەم ئالت زىمانىدە مەشار الپاك مۇسسەسات فەنىسىدىن اولان مەندىسخانىيە كىرەرك اۆرادىن اجازىنامە ايلە چىقىمىش. سىلۇت سىيەنىڭ احوال عىسكىرىيەسىدە ئۇ فرانسىز جە بىرتارىخ يازە جىق قەدر فرانسىز لىسانىدە كەل پىيدا ايتىش. كىتابى يازسە كۆندىرمىش. اۆزىمانىڭ فرانسىز عىلماسى طرفىدىن ائرى مەظھىر تەقدىر بىستەيش اۆلىش. حىتى اۈچ دۇفە تەمىل ايدىلىش.

سىيد مصطفى دىھا جوجىق ايكىن رەسىم ياپىغە پىك خواھىشكر ايتىش. الە بىر كاغەد، قەلەم كىچىكە مەتىل رەسىم ياپارمىش. بۇ سايەدە اۆقەدر مەلىكە حەسىل ايتىشكە، موافق قاعدە اۆلەرق بىر طاقم اشكال ھەندىسيەنى بىرگەرسىز، جەدولسىز رەسىم ايلار ايتىش. و طەغىز كە بىشدىرىدىكى بۇكى ارباب كەلىك اسم ووصفى مۇلفات اجىيەدە كۆرەمك كەندىنى بىلانلەر كۆرە شەرف دىگەل باغىت اسفەدر. چۈنكە اسلافدىن شەيان تەدكار اۆلانلىرىنى تەتە و اعلان اخلافە اداسى و اجىب بىردىن ايكىن حىفاكە قەدر ناشناسلىغىزى كۆستەرمەكە بىزدىن سىكرە گە جىكارە شەين اۆلىورۇز.

كىم بىلور اورۇبا مەققىلىرىنىڭ اطلاق ايدەمىدىكى دىھانە قەدر فەضەلاي عىثمانىيە و اردىركە ناملىرى مەيدانە چىقىسە الى الابد خىر ايلە ياد اولتور.

✱

موسقۇدە مادام ھەرىكە اسمەندە آلمانىالى بىر قەدىن ۳۶ سەندەن بىر مەطبعە اداره ايتىمكەدە ايتىش. بۇ مەطبعەدە سەككىسەن قەدىن مەستەخەم اۆلەرق تەمىنلاقتى ايسە لطافت

و صحیحہ ارکاکر طرفدن اداره اولشان مطبعہ لک کافہ سنہ فائق ایش . شمعی بہ قدر
هیچ بر ارکاک استخدام ایتماش .

مطبعہ هرگون قبل الظهر سکرده آجیلور بعد الظهر ۶ ده قاپانور و بواون .
ساعتک طقوزی ایش و بر ساعتی طعام و نفسہ مصروف ایش .
ایکی هفته میلاد ایله ییل باشی یورطیسندہ و بر هفته ده بیوک یاسقالیاده تعطیل
ایدزمش .

تحف بر طر زده اوصاف ممالک

بر طر انسز غزنه می ییل باشی مناسبتله اکثر اروپا ممالکی مخصوصاً لندن کنایه اولق اوزره
شوصورتله توصیف ایتشدور :

آسنه خولیا قوریور . آمستردام انفیہ چکیور . آنگولہم راتی ایچیور . استانبول
لطیف هوا آلیور . استوقهولم کورک کیهیور . اسسندن آتش پوسکور یور (قروب
فابریقه سندن کنایه) استیریا کبریت یاقیور . برلین عسکر بسلیور . بروکسل استنساج
ایدیور (اکثر مؤلفاتی قوترباند باصدیغسندن کنایه) پتہر سب بورغ سفاهت ایدیور
(قائم باصیشندن کنایه) یازس موده جیقاریور . بلغراد طوموز گودیور . بکرش
اون اوکودیور . اوستاند استحمام ایدیور . جنوره ساعت قوریور . دوبلین اعلان
غیظ ایدیور . درست کچن جالیور . (آلات موسیقیہ اعمال ایدیشندن کنایه)
روما کفر ایدیور (بابایہ قارشو) قولونیا قوقوسورینیور (اما یالکڑ اعمال ایتدیگی
اودوقولونی) لاپسیق کتاب او قویور . لیزبون توتون ایچیور . لیون قادین
سوسلیور (منسوجات حریر یه سندن کنایه) فرانقفورت صوجق پشیریور .
صوفیه غایدا جالیور . فلورانسہ حدت ایدیور (پای تختلقدن چیقمسندن طولانی)
لوندزه آلتون کومیور . براغ لقردی سقبلمگه هوس ایدیور (جه لسانندن طولانی)
یشته عربده ایدیور . ویانه قایتہ دکشدیریور . ونڈیک معاشقه ایدیور . وارشاویا
امید بسلیور . مونخیرا ایچیور . نیس مسخره طوپالایور (قارناوالدن کنایه)
مونتہ قارلو آدم صویایور . (قارخانه سندن کنایه) مارسلیا صاردلیا باصیور . نابولی

مقارنه پيشوربور. نورنبرگ جوجق انگلديريور (اوبونجق فابريقه لرندن كننايه)
لاهي ايكي قرايجه بسليور . هايديلبرگ حاكم يتشديريور (مشهور حقوق دارالفنو -
نندن كننايه) تريسته شربت اييجيور (شكر فابريقه لرندن كننايه) .

يكنى طبع ماكنه لري

اليقتريق قوتنك واسطه تحريك اقله رق استعمالنه باشلانديغندن برو ماكنه لرجه
بيوك برتبدل، مهم بعض تعديلات حصوله گلدى .

سرعت ترقيتك قوت اصيله سيدر . هيچ بروقت بطاستله ترقى ممكن اقله من .
چونكه سرعت دليل حيات، بطائت ايسه حيات ايچنده برنوع مائدر .

بوندن يتش بش سنه مقدم ال دستكاهلريله كتاب باصمق اجل مهارت ايدى .
(والتر) طبع ماكنه سنى ايجاد ايتديكي زمان عالم طباعت برنيوك تبدله اوغرامشى .
ساعته نهات ۱۰۰ كاغد باصيله بيلوركن بر انسانك بازوان غيرتيله ۱۰۰۰ كاغد ،
بر باركبر قوتنه معادل واسطه تحريك ايله ۱۵۰۰ كاغد باصلغه باشلادى . طبع
ماكنه لرجه بؤتبدل گرچكدن برترقى ايدى . چونكه (غؤته نبرغدن) والتره قدر
تمام ۳۸۵ سنه طباعت ال دستكاهيله اجرا اولنيوردى . والتر تايمسك صاحبي
اولدينى جهنسله انگيلزلكه مخصوص بر فكر دورا دور نتيجه سى اقله رق بؤ ماكنه نى
ايجاده موفق اولمشدى . چونكه (وقت نقددر) قضيه سى شعارى اولان بؤ قوم
بردقيقه نك حسن استمالى انسانه يوزبيك آلتون قزانديره بيله جگنى وفقط ميلونلرله
آلتون بردقيقه قزانديرمق احتمالى اولمديغنى تأمل ايله هرايشه اوقنقطه نظردن
تشبث ايتديكي ايچون اكثر احوالده اقوام سارميه بحق اثبات تفوق ايتشدر .

والترك ماكنه سى گورلدكدن صكره ماكنه فنى منتسبيندن برچوق ذوات
درلو درلو ماكنه لر اختراع ايلديلر . فقط هپ اقدارده داخلنده حركت اولنيور
وغايه تمثيل هيچ بروقت، هيچ برقوتله بيك بش يوزى آشميوردى . اؤزمانلر هرصباح

قرق اللی بیک نسخہ طبع و نشرینہ مجبور اقلان غریزہ بڑا مکنہ لردن لا اقل اون قطعہ سنہ مالک اولدقچہ ایشنی گورہ مزدی .

براز زمان صکرہ ۱۸۵۵ سنہ سنہ طوغری ایکی یرندن کاغذ وریلور برماکنہ دھا ایجاد اولدی . بونی گورن ارباب فطانت دوت محندن کاغذ وریلور ماکنہ . لردہ ایجاد ایلدیلر . فی الحقیقہ تمثیلاتی محتاج سرعت اقلان مطبوعاتک ترقیسنہ بڑا مکنہ لردک پک بیوک یاردیمی اولمشدر .

نہایت ۱۸۶۳ شباطک ایکسندہ (مونیز مینو) نک سایہ فطانتدہ مشیمہ طباعتدن قدمہادہ عالم نشریات اقلان (پتی زورنال) ارباب قلم و اشہاردن برچوق ذواتک انضمام قلم معرفیلہ اقوتارنخچہ خوارق عادندن معدود اولہ جق مرتبہدہ ، یعنی ۱۰۰ بیک نسخہ و برسنہ کچمدن ۲۰۰ بیک نسخہ باصلغہ باشلادی . رواجی بڑا مرتبہ بی بولان برغریتہ ایچون اسکی طرزددہ کی ماکنہ لردن قاج قطعہ یہ احتیاج اولدیغی اربابی بیلور چونکہ ماکنہ لرد نہ قدر جوق اولورسہ اولسون و سرعت مطلوبہ ایسترسہ مرتبہ نہایہ بی بولسون ، مادامکہ کاغذ ال ایلہ ویرلمگہ محتاجدر . نہ کتردن ، نہدہ سرعتدن استفادہ قابل اولہ بیلور .

۱۸۶۸ دہ پتی زورنالک تمثیلات یومیہ سی ۵۰۰ بیک بولمی اوزرینہ ماکنہ یہ کاغذ ویرنلرک بارمقلری او یوشمغہ باشلادی . ایشتہ بؤصرہدہ ماکنہ جیلقدہ مہارت فوق العادہ اصحابندن اقلان موسیو (مارینونی) نک فطانتی امدادہ یتشدی . برزماندن برو ماکنہ لرجہ مہم برتعدیلات اجراسنی تفکر ایلہ مشغول اقلان بؤذات ۱۸۶۷ اواخرندہ (ماشین روتاتیف) ی یعنی حرکت دوریہ ایلہ تمثیل ایدن ماکنہ بی ایجاد ایلدی . ایشتہ فن طباعتک ظہورندن ۱۸۲۵ شہ قدر دوام ایدن مدت وقوفی . نشاء اخرای ترقیہ تحویل ایدن والتر اولدیغی کی ، اقونشایہ انبساط بخش اولمغہدہ موسیو مارینونی سبب اولمشدر . بؤسبیلہ جہان معرفت و بالخاصہ عالم طباعت موسیو مارینونی یہ مدیون شکراندر .

اربابنہ معلومدرکہ ماشین روتاتیف طبقہ کاغذلرہ باصماز . آنلرک کاغذی طومار شکلندہ و بیکر مترو طولندہدر . بؤطومارلر بر استوانہ یہ صارملش و وضع افقیدہ

ماكنهيه ربط ايدلمشدر . ماكنه حركت ايتدكجه كاغد صاريلي اولديغي طوماردن بوشانهرق برطرفدن باصيلور، برطرفدن كندى كندينه كسيلور . عييله بره مقرره ترهسى مقرردهن نصل بوشانورسه طبق اويله .

مؤخرأ بؤماكنه لوك برطوماردن سكر طوماره قدر ربط اولنانلرى ده ايجاد ايدلمشدر . نتهكيم تايمسك و ديلي تلغراف ، ديلنيوز كې تمثيلاتى كترده اولان غزته لوك ماكنه لرى بؤيولدهدر .

بونلر برسنه اوله گلجه قدر بخار قوتيله تحريك اولمقده ايدى . فقط شمى آلمانيا ماكنه مهندسلىرى اليقتريق قوتيله تحريك چاره سنى بؤلقلرى كې بالخاصه اليقتريق ايله ايشلر ماكنه لردا احداث ايلديلر .

از جمله لايىسيق ماكنه فابريقه جيلرندن مشهور شلتر - كيزه كه ، اويولده امثالنه فائق صورتده برماكنه ايجاد ايتشدر . فقط بؤماكنه غزته باصمغه مخصوص ، يعنى (روتانييف) دگلدر . يالكز (اديسيون دولوقس) ديتلان حسن تمثيل ايله آثار مصوره طبعه مخصوصدر . ليكن اوقدر دقيق و اورتبه محصول ذكادر كه ، اك حقير برويده سنى بوكك ويا برمندالى چوبرمك ايله بركاغذك صورت تمثيلنده بيوك برتبدل حصوله گلور . اكتر ادواتى ايچون ياغ ويره جك آلنلرى ذات الحر كه در . ايتنورسه باصدقدن صكره كسر ، ياشديرر ، ديكر .

بونلرك كوچك قطعده (تيكلدروى) ديتلان آياقه حركت ايدر نوعلرينده اليقتريق تطبيق اولغش وشمى آياقه ايشلتمكه احتياج قالماشدر .

ايشته بؤ ۱۹۰۰ سرگيسى ايچون (آريليهرو) داره سنده برنجى مكافاتى شلتر - كيزه كه نك احراز ايدم جگنه شميدن حكم اوله بيلور . چونكه نه آمرىقاده ، نه انگلترده ، نه آلمانياده بؤيولده مكمل برطبع ماكنه سى احداث اولممشدر .

ابوالضيا توفيق

